

Időközi jelentés

A MeH – MTA megállapodás keretében végzett

Szociális egyenlőtlenségek, gyermekszegénység, mélyszegénység, generációs szegénység stratégiai kutatás negyedik, 2009/2010. évi projektjének első félévi munkálatairól (2009. június 1. – 2010. január 31.)

A projekt keretében folytatódtak a Nemzeti Stratégia folyamatos megvalósításához kapcsoló tevékenységek, melyek egyben a „Legyen jobb a gyermekeknek” Nemzeti Stratégia Értékelő Bizottságának szakmai-kutatási háttérét is biztosítják. Az első félév munkái között kiemelt szerepet kaptak a gyermekek helyzetének alakulására, a válság hatásainak vizsgálatára koncentráló munkák. Folytatódott a Nemzeti Stratégia megvalósítására irányuló alkalmazási kísérletet, illetve ennek tapasztalatai alapján – a TÁMOP 5.2.1-es kiemelt programhoz kapcsolódva - megtörtént öt leghátrányosabb helyzetű kistérség pályázati felkészítése a TÁMOP5.2.3-as programra.

1. A gyermekek helyzetével kapcsolatos kutatások folytatása, illetve gyűjtése, a legfontosabb követéses vizsgálatok

1.1 Empirikus alap kutatások

- TÁRKI Gyermek-felvétel, a „*Gyerekszegénység 2009*” *elemző tanulmánya*. A TÁRKI adatfelvétele a „Legyen Jobb A Gyermekeknek!” Nemzeti Stratégia Értékelő Bizottsága (ÉB) megbízásából és finanszírozásával elkészült. A kutatás előkészítése, irányítása, valamint az elemzések elkészítése a GYEP Iroda feladata volt. A minta 1000 gyermekes háztartásra terjed ki, a felvétel ideje 2009 november volt, a file átadása a határidő előtt, január 20-án megtörtént. Az elemzés első eredményei az ÉB jelentésben közlésre kerülnek, a részletes elemzés a projektév végéig (2010 júniusig) elkészül. Az elemzés egyik központi kérdése a válság gyermekes családokra gyakorolt hatása. A korábbi TÁRKI adatfelvételekkel való összehasonlítás révén vizsgáljuk a gyermekes családok helyzetének változását, illetve bizonyos közbeavatkozások hatását a Nemzeti Stratégia kezdete óta.
- *A nevelőszülőknél nevelkedő gyermekek és a nevelőszülői hálózat jellegzetességei*. Az országos adatfelvételre 2009. őszén került sor a Delphoi Consultinggal kötött szerződés keretében. Az országos reprezentatív minta összesen 350 nevelőszülői család és megközelítőleg 400 nevelőszülőknél nevelkedő gyerek adatait tartalmazza. Az adatfile elkészült, az adatelemzés és az összefoglaló tanulmány megírása a következő hónapok feladata.
- *A pedagógiai szakszolgálatok és nevelési tanácsadók munkájának szerepe a hátrányok csökkentésében*. A vizsgálat a nevelési tanácsadók funkcióiról és funkcióváltozásairól 2009-ben készült előkészítő tanulmány folytatása. A kutatási terv és a kutatási eszközök 2009. decemberében készültek el. A következő hónapokban kerül sor két leghátrányosabb helyzetű kistérségben az iskolába készülő óvodásokra és az általános iskola 1., illetve 3. osztályában tanuló gyerekekre irányuló felmérésre. Az adatfelvétellel párhuzamosan interjúk készülnek az érintett szolgáltatások munkatársaival.

1.2. Követéssel vizsgálatok, monitorozások

- Részvétel az „Út a munkához” program követéssel vizsgálatban. A cél annak vizsgálata volt, hogyan érinti az Út a munkához program és a segélyezés változása a gyermekes családokat. A kutatás az ÉB megbízásából készült. A kutatást az MTA Regionális Kutató Központ vezetésével az Iroda, valamint további partnerek (Debreceni Egyetem Szociálpolitika Tanszék, Revita Alapítvány) végezték. A GYEP Iroda konzultációs és koordinatív feladatokat látott el ebben a munkában, illetve a survey-pillér megvalósításáért volt felelős. Hét leghátrányosabb helyzetű kistérségben történt adatfelvétel 2009 nyarán. A GYEP Iroda a kistérségi család-felvételek kérdőíves adatbázisára támaszkodva – az ÉB megbízásokon túli - elemzéseket készít a leghátrányosabb helyzetű kistérségekben élő gyerekes családok helyzetéről. (Bass László, Farkas Zsombor, illetve Darvas Ágnes tanulmányai megjelennek az ÉB 2009. évi jelentésében.)
- Részvétel Az óvodáztatási támogatás bevezetésének hatásai – követéssel vizsgálatban. A cél a támogatás fogadtatásának és közvetlen hatásainak felmérése volt. A konstrukció hasonló volt az „Út a munkához” vizsgálatához. Ebben az esetben az Autonómia Alapítvány vezette és végezte a vizsgálatot, a GYEP Iroda konzultációs és koordinatív feladatokat látott el. A munka 2010. január végén fejeződött be.

2. A Nemzeti Stratégia jobb megvalósításához, és ennek követéséhez szükséges eszközök

A „Legyen Jobb A Gyermekeknek!” Nemzeti Stratégia Értékelő Bizottság 2009. évi jelentéséhez szükséges előkészítő munkálatok, szervezés, szakmai egyeztetések, valamint a jelentés szerkesztése volt a GYEP Iroda feladata. A jelentés február elején elkészül.

3. Alkalmazási kísérletek

- A kistérségi alkalmazási kísérlet új szakaszba lépett, mivel 3 év után, 2009 novemberében megtörtént a fejlesztésekhez szükséges Norvég Alap nyújtotta támogatási szerződés aláírása. További új eleme a programnak a helyi lakhatási projekt-kísérlet. A program keretében a kistérség több településén működnek már komplex szolgáltatások, rendszerszerűvé váltak a szakmaközi egyeztetések. A GYEP Iroda szakértői rendszeres konzultációkkal, szakmai tanácsadással és képzéssel segítik a működő szolgáltatásokat, részt vesznek a kistérségi program tervezési és fenntarthatósággal kapcsolatos munkáiban.
- 2009 második felében befejeződött öt halmozottan hátrányos helyzetű kistérségben a TÁMOP 5.2.3-as pályázattal kapcsolatos előkészítő munka (a TÁMOP 5.2.1 kiemelt program keretében). A GYEP Iroda szakértői további támogatásként konzultációs és képzési lehetőségeket biztosítottak a kistérségeken dolgozó szakembereknek, valamint összeállították a kistérségi sajátos szükségleteket bemutató és elemző ún. kistérségi tükröket.
- A „Komplex gyerekszegénység elleni programot megvalósító kistérségek első országos találkozója” 2010. január 14-én került sor az MTA TK Jakobinus

termében. A rendezvényen összesen 11 kistérség döntéshozói, szakemberei vettek részt. A rendezvény a programmal kapcsolatos tapasztalatok kölcsönös megismertetése mellett jól szolgálta bizonyos – további munkát igénylő – problémák azonosítását.

4. A nyilvánosság biztosítása

- 2009/10-ben folytatódik a „Gyerekesély-füzet” sorozat kiadása – jelenleg két füzet szerkesztése folyik.
 - A később említett 2009. októberi konferencia anyaga.
 - Az Autónia Alapítvány munkatársaival és Zolnay Jánossal készített kutatás eredményeit összegző tanulmánykötet, amely a különböző fejlesztési pénzek meglétét és felhasználását elemzi a halmozottan hátrányos helyzetű kistérségekben. A kutatás célja az volt, hogy feltérképezzük, milyen eséllyel jutnak a leginkább rászoruló települések fejlesztési támogatásokhoz, ezeket hogyan tudják felhasználni, a megvalósuló programok/beruházások mennyire fedik le a település legfontosabb problémáit, valamint mennyire válnak fenntarthatóvá a támogatások megszűntével.
- 2009. október 16-17-én került megrendezésre Bátorterenyén a GYEP 3. országos szakmai konferenciája a Nemzeti Stratégia megvalósítási tapasztalatairól. A *Lehet jobb a gyerekeknek!* elnevezésű rendezvény az esélyegyenlőséget növelő óvodai-iskolai jó gyakorlatokról szólt. A konferencián mind a négy hátrányos helyzetű régióból érkeztek szakemberek, összesen kb. 250 fő vett részt a plenáris előadásokon és a szekciók munkájában. A konferencia anyag szerkesztése jelenleg folyik, a Gyerekesély füzetek sorozatban tavasszal tervezzük a megjelentetését.
- „Gyerekesély” web oldal fejlesztése – új rovatok beemelése, angol nyelvű oldal fejlesztése – folyamatos. Néhány héten belül átalakul a gyerekesely.hu oldal teljes struktúrája. A meghatározó dokumentumok fordítása jelenleg folyik, az angolnyelvű honlap kialakítása 2010. első felében várható.
- A program kommunikációs stratégiája elkészült. 2009. tavasza óta alkalmaz a program kommunikációs szakembert. Az azóta eltelt időszakban megtörtént az arculattervezés, a média folyamatos tájékoztatása biztosított.
- Az iroda munkatársai és szakértői 2009 júniusa és 2010 januárja között
 - mintegy 30 nyilvános szakmai előadást tartottak;
 - kb. 50 alkalommal szerepeltek országos *médiában* (TV, rádió, on-line, sajtó interjúk, kommentárok) a program állásáról, a válságnak a gyerekes családokra gyakorolt hatásairól.
 - Néhány kiemelt esemény, amelyeken egy vagy több előadást tartottak a GYEP Iroda munkatársai:
 - Social policies can make a difference: European urban-rural disparities in child poverty, Zsuzsa Ferge, Combating Poverty and Social Exclusion in Rural Areas Conference organised by the European Commission Budapest, 11-12 June 2009
 - Társadalmi polarizáció, szegénység, kirekesztettség. A GDP-n túl: a gazdasági teljesítmény és a társadalmi jól-lét mérése, MTA Konferencia, 2009. november 25.
 - Bevezető előadás és panel-részvétel „A szegénység és kirekesztés elleni EU Év megnyitója” Konferencián, 2010. január 21

- Gyenis, G. – Joubert, K. – Bass, L. – Gárdos É.: *Maternal smoking and body development of the offspring*. 51st Symposium and Preferred Papers Meeting „Human dispersals” 18-20 June 2009 Rome
- Társadalmi állapotrajzok konferencia, MTA Szociológiai Kutatóintézet

5. További tevékenységek:

- Részvétel Előterjesztés a Kormány részére a „Legyen jobb a gyermekeknek!” Nemzeti Stratégiáról, 2007-2032 szóló 47/2007. (V. 31.) OGY határozat végrehajtásával kapcsolatos kormányzati feladatokról (2007-2010.) szóló 1092/2007. (XI. 29.) Korm. határozat módosításáról, valamint annak mellékleteként a Biztos Kezdet Program alapelveiről szóló anyag előkészítésében
- EU-s programok véleményezése a társadalmassítási időszakban: GYEP javaslat Községi felzárkóztatás a mélyszegénységben élők integrációjáért (TAMOP 5.1.3), Kísérleti program az adósságcsapda megelőzése érdekében (TÁMOP 5.3.5)
- Javaslatot készítettünk a közszolgáltatások fejlesztését szolgáló – leghátrányosabb helyzetű kistérségeket célzó – modell-programokra (védőnői szolgálat)
- Akkreditáltattunk egy képzést a 9/2000 (VIII. 4.) SZCSM rendelet alapján a személyes gondoskodást végző személyek továbbképzési rendszerében: A gyerekszegénység csökkentése – kistérségi fejlesztések lehetőségei címmel
- Részvétel az SZMM gyermekügyek ágazati feladatait koordináló munkacsoportjában
- Részvétel a Közös kincsünk a gyerek egészségügyi stratégia programtanácsának munkájában .

Budapest, 2010-01-29

Ferge Zsuzsa
programvezető